

YTTRANDE

Utsläpp och samhällsbyggnad
Marcus Sundbom
010-479 4103

Till Regeringskansliet

Ökad va-beredskap

Statistikmyndigheten SCB lämnar härmed yttrande på remiss gällande va-beredskapsutredningens betänkande, SOU 2024:82. Yttrandet begränsas till synpunkter som rör myndighetens verksamhet som statistikproducent.

1 Sammanfattning

SCB:s sammantagna bedömning är att utredningens 32 förslag (kapitel 5-13) och motsvarande författningsförslag om förändringar i *lagen (2006:412)* och *förordningen (2007:701)* om allmänna vattentjänster inte har direkt påverkan på SCB:s verksamhet. SCB lämnar därför inga synpunkter på majoriteten av förslagen, men tillstyrker två förslag (8.2.1 och 8.3.3) där betänkandets resonemang och bedömningar tydligt pekar på behovet av samordnad insamling och tillhandahållande av data. Som officiell statistikmyndighet vill vi här poängtera behovet av bättre dataförsörjning på området för att fortsatt kunna tillhandahålla officiell statistik men också ges möjlighet att förbättra den. Vi är övertygade om att det finns synergieffekter med samordnad nationell dataförsörjning inom va-området om den utformas för att kunna tillgodose behov för både statlig styrning/uppföljning (enligt utredningens förslag) och officiell statistik (SCB och andra statistikansvariga myndigheter). Utöver ett bättre beslutsunderlag och ökad samsyn skulle en gemensam och väl genomtänkt datainsamling även innebära lägre kostnader och minskad uppgiftslämnarbörd. Nedan utvecklar vi detta och ger exempel på områden som kan förbättras.

2 Ökad samordning ger möjlighet till bättre officiell statistik

Vi konstaterar att utredningen lägger stor vikt vid ökad samordning och statlig styrning på va-området i syfte att säkerställa god va-beredskap (fr.a. kapitel 8). Ett flertal myndigheter utpekas för strategiska, vägledande, samordnande, styrande och uppföljande nyckelroller inom va-beredskapsarbetet, antingen enskilt eller i samverkan. SCB föreslås inte ingå i någon av dessa konstellationer, vilket är rimligt givet SCB:s ansvarsområden.

Däremot noterar vi att delar av framställningen i utredningen vilar på officiell statistik från SCB, t.ex. vattenanvändning, anslutningsgrad till va-tjänster och Agenda 2030-indikatorer. SCB

publicerar även statistik om utsläpp till vatten, slamproduktion, vattenarealer, tätorter, markanvändning m.fl. produkter som på olika sätt kopplar till vattenkvalitet, vattenresurser och i förlängningen va-beredskap. Vid eventuell implementering av utredningens förslag och för löpande utveckling, styrning och uppföljning av Sveriges va-beredskap torde tillgång till aktuell och ändamålsenlig statistik vara av fortsatt stor betydelse som beslutsunderlag. Exempelvis är uppgifter kring vattenuttag och vattenanvändning grundläggande information för att just kunna styra och ha information redo som berör beredskap.

SCB identifierar ingen omedelbar risk att förutsättningarna för att ta fram denna statistik skulle försämrats av utredningens förslag. Tvärtom ser vi att ökade krav på och vägledning till kommuner, bättre samordning, mer statlig styrning och tillskott av resurser inom va-området erbjuder möjligheter till förbättrad dataförsörjning även för offentlig statistik.

SCB ser positivt på att utredningen lyfter fram behovet av samordnad datainsamling på flera områden, särskild i avsnitt 8.2.1 om etappmål om god va-infrastruktur och i avsnitt 8.3.3 om en myndighetsgemensam kunskapsplattform. Att utredningen framhåller vikten av fortsatt digitalisering av ledningsnät är också positivt. Statistikproduktionen inom vattenområdet har länge haft utmaningar. Det saknas idag heltäckande data som beskriver vattenuttag, vattenanvändning eller vatteninfrastruktur på ett strukturerat sätt. Detta gäller även för Svenskt Vattens databas VASS som bygger på frivilligt uppgiftslämnande från branschorganisationens medlemmar. Vidare är svarsfrekvensen i undersökningar ofta lägre än önskat och förändringar i vatteninfrastrukturen är dåligt dokumenterade.

För effektiv statistikproduktion är det viktigt att inga relevanta parametrar utelämnas och att uppgifterna tillhandahålls digitalt på ett strukturerat sätt. Uppgifterna bör också vara geokodade på mikronivå med koordinater och fastighet vilka kan aggregeras till kommun, vattendistrikt etc. Förutsättningarna för både registerbaserad statistik och ökad va-beredskap i tätort och andra kritiska platser skulle generellt förbättras med:

- Nationellt register för råvatten och dricksvatten: uttag, produktion, kvalitet, teknikuppgifter mm (SGU, SLV)
SCB har tidigare lämnat synpunkter på regeringsuppdrag om effektiv och användbar informationshantering av råvatten- och dricksvattendata (LI2023/02884, LI2023/00381)
- Nationellt register för avloppsinfrastruktur: teknikuppgifter för enskilda fastigheter, processade mängder, bräddning,

digitaliserade verksamhetsområden för allmänna vattentjänster (NV, HaV, Vattenmyndigheterna)

- Aktuella och digitaliserade ledningsnät inklusive uppgifter om hur reningsverk är sammanlänkade. Här sker förändringar som är svåra att följa och hitta information om. Det kan röra omvandling av reningsverk till pumpstationer, distribution av delvis renat vatten till större anläggning för ytterligare rening, eller till annan anläggning för gemensamt utsläpp till recipient.

För bättre representation av anläggningar utanför tätort vore det även bra med:

- Starkare incitament för privatpersoner att anmäla brunnar till Brunnarkivet (SGU)
- Fortsatt digitalisering av enskilda avlopp i hela landet (HaV)

Sammanfattningsvis uppskattar SCB utredningens breda ansats och grundliga genomgång av ett komplext område som i stora delar ligger utanför vårt ansvarsområde. SCB har inga synpunkter på majoriteten av betänkandets förslag. Däremot tillstyrker vi två förslag som implicerar samordnad datainsamling och en myndighetsgemensam kunskapsplattform. I dessa förslag ser vi möjligheter till kvalitetshöjande och effektivare dataförsörjning för officiell statistik om detta tas i beaktande vid genomförandet, där SCB också, utöver de myndigheter som utpekats i utredningen, kan bidra med sin kompetens.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Eva-Lo Ighe i närvaro av biträdande generaldirektör Magnus Sjöström, avdelningschef Elisabeth Hopkins, sektionschef Christina Ekblom, GIS-expert Stefan Svanström samt Marcus Sundbom, föredragande.

Eva-Lo Ighe

Marcus Sundbom

Kopia till: Registrator, SCB